PRACE NAUKOWE AKADEMII EKONOMICZNEJ WE WROCŁAWIU
Nr 1056 — 2005
Rozszerzenie Unii Europejskiej na Wschód – aspekty ekonomiczne
(ze szczególnym uwzględnieniem Polski)

Franciszek Adamczuk, Jan Rymarczyk

Akademia Ekonomiczna we Wrocławiu

LOKALNE ASPEKTY INTEGRACJI EUROPEJSKIEJ NA PRZYKŁADZIE WSPÓŁPRACY TRANSGRANICZNEJ MIAST ZGORZELEC I GÖRLITZ

1. Wstęp

Integracja europejska może być rozpatrywana w różnych aspektach: globalnym, regionalnym, sektorowym, branżowym, a także w wymiarze lokalnym. W celu ukazania lokalnych aspektów integracji zostały wybrane dwa miasta graniczne: polskie miasto Zgorzelec i niemieckie miasto Görlitz. Oba te miasta przed II wojną światową stanowiły jeden organizm (w sensie osadniczym i formalnoprawnym). Wybór ten nie jest przypadkowy, oba miasta bowiem współpracują z sobą na różnych płaszczyznach: społecznej, kulturalnej i gospodarczej, w ostatnim zaś okresie realizują strategię współpracy transgranicznej, określanej mianem „Miasta Europy" (Europamiasta Zgorzelec/Görlitz, Europastadt Görlitz/Zgorzelec).

Ze względu na swoje położenie i rozwinięte więzi oba te miasta są uznawane za układ modelowy wielopłaszczyznowej i wielokierunkowej współpracy transgranicznej i konkretny przykład integracji w skali lokalnej. W ostatnim okresie zakres i formy tej współpracy podlegały zasadniczej intensyfikacji, w związku z opracowywaniem koncepcji Europamiasta Zgorzelec/Görlitz, ze szczególnym uwzględnieniem aspektu społeczno-gospodarczego oraz ogłoszeniem miasta Görlitz (Zgorzelec) stolicą kulturalną Europy w 2010 r. (Görlitz – Kulturhaupstadt Europas).

Opracowanie niniejsze ma charakter autorski.

2. Ogólna charakterystyka miast Görlitz i Zgorzelca – rys historyczny

Powstanie obu miast jest efektem II wojny światowej – w 1945 r. zgodnie z Układem poczdamskim w miejsce jednego miasta – Görlitz (osady wymienianej jako *villa goerlic* w 1071 r., a następnie miasta założonego ok. 1220 r.), powstały dwa oddzielne miasta graniczne: po stronie polskiej Zgorzelic (od 1946 r. Zgorzelec), a po stronie niemieckiej Görlitz. Granicę między nimi wyznaczała Nysa Łużycka. Podział miasta był następujący: 4/5 terenów miejskich przypadło Görlitz, a 1/5 Zgorzelcowi.

Powstanie dwóch miast w miejsce jednego Görlitz spowodowało zasadnicze zerwanie powiązań infrastrukturalnych, przerwano np. linię komunikacji miejskiej oraz ciągi cieplne. Oba miasta od samego początku miały zróżnicowane potencjał i walory rozwojowe. W Görlitz znalazły się główne zakłady przemysłowe (fabryka wagonów, zakłady przemysłu elektrotechnicznego i przemysłu lekkiego). Po stronie polskiej znalazły się niektóre obiekty komunalne i nieliczne drobne zakłady wytwórcze [Brol 1994, s.139-140]. Dopiero w późniejszym okresie (1959-1965) w Zgorzelcu powstały zakłady przemysłu maszynowego, papierniczego, spożywczego, skórzanego, elektrotechnicznego i dziewiarskiego.

Granica na Nysie Łużyckiej była początkowo symbolem podziału, dopiero w kolejnych latach stopniowo stawała się granicą współdziałania na wielu płaszczyznach. Pierwsze przejawy tej współpracy odnotowano nawet w okresie tzw. realnego socjalizmu. To właśnie w Zgorzelcu podpisano w 1950 r. słynny układ graniczny pomiędzy ówczesną NRD i Polską. Jako przykład wzajemnego uzależnienia od siebie obu miast, ale i kompatybilności w tym okresie, należy podać, że do 1972 r. Zgorzelec był zaopatrywany w wodę z ujęcia znajdującego się w Görlitz. Do tego samego roku ścieki komunalne z terenu Zgorzelca były odprowadzane do oczyszczalni w Görlitz [Przybyła 2000, s. 143]. Do 1975 r. w Zgorzelcu była czynna gazownia, wytwarzająca 70 tys. m^3 gazu na dobę, która dostarczała gaz sieciowy dla Görlitz. Interesująco przedstawiała się w tym czasie sytuacja przemysłu wydobywczego (węgiel brunatny) i przemysłu energetycznego. Położona nieopodal Zgorzelca kopalnia węgla brunatnego (obecnie Kopalnia Węgla Brunatnego Turów) była do 1947 r. pod zarządem administracji radzieckiej. Formalne przejęcie zakładu przez władze polskie nastąpiło w 1947 r.; wydobywany w ilości 4,5-5,0 mln ton węgiel brunatny w 100 % dostarczano do niemieckiej elektrowni w Hirschfelde. W 1958 r. rozpoczęto po stronie polskiej budowę nowej kopalni odkrywkowej KBW Turów II, a w 1962 r. pracę rozpoczęła elektrownia polska w Turoszowie, którą ukończono w 1971 r. Eksport węgla brunatnego do NRD, realizowany okresowo na potrzeby elektrowni w Hirschfelde i Boxberg, został z czasem poważnie ograniczony, w późniejszym zaś okresie wręcz zaniechany. Problem lokalizacji kopalni i elektrowni na tym obszarze ma istotne znaczenie dla rozwoju Zgorzelca, miasto to bowiem stało się swoistą sypialnią i centrum handlowym dla

górników i energetyków z pobliskich kopalń i elektrowni. Efektem tego był gwałtowny rozwój budownictwa mieszkaniowego po polskiej stronie, a także rozwój infrastruktury.

Po stronie niemieckiej liczne kopalnie i elektrownie dawały zasadniczą ilość miejsc pracy dla mieszkańców Görlitz i okolic. Potencjał gospodarczy miasta był jednak oparty nie tylko na przemyśle wydobywczym i na energetyce, ale także na innych dziedzinach przemysłu zlokalizowanego w mieście.

Charakterystyka współpracy obu miast w latach 1945–1989 nie jest łatwa. W pierwszych 20 latach po wojnie w zasadzie takiej współpracy nie było. Dopiero na początku lat siedemdziesiątych można mówić o jej początkach, bardzo mocno jednak obciążonych wątkiem politycznym.

Kolejny etap współpracy obu miast to połowa lat osiemdziesiątych XX w., kiedy to rozwinęła się wymiana handlowa w rejonach przygranicznych, niektórzy mieszkańcy Zgorzelca i okolic (ok. 1600-2000 osób) znaleźli zatrudnienie po stronie niemieckiej, m.in. w Görlitz. Niemal całkowite zerwanie tych więzi nastąpiło w latach 1981-1982; dopiero od 1984 r. obroty handlowe miast przygranicznych ponownie zaczęły być znaczące. Współpraca transgraniczna łagodziła braki towarowe i sprzyjała przygranicznej współpracy w sferach kultury, nauki i sportu. Niektóre z tych kontaktów były krótkotrwałe, inne zaś przetrwały do dnia dzisiejszego. Od końca lat osiemdziesiątych można już było mówić o kolejnych impulsach ich rozwoju. Jako przykład może posłużyć otwarcie w 1989 r. jednej miejskiej linii autobusowej oraz kursowanie, w ramach jednej strefy miejskiej, taksówek w obrębie dwóch miast: Zgorzelca i Görlitz.

Należy pamiętać, że w czasach tzw. realnego socjalizmu istniał zasadniczy prymat polityki nad ekonomiką, dlatego też należy ten okres uznać za trudny i nietypowy dla współpracy transgranicznej. Ale nawet w tym okresie dochodziło do rozwoju niektórych form współpracy i pojawiły się pierwsze symptomy integracji społeczności lokalnych. „Otwarcie" granicy w latach siedemdziesiątych sprzyjało w dużym stopniu rozwojowi obu miast i wzrostowi konsumpcji w rejonach przygranicznych w ramach tzw. turystyki handlowej.

Przemiany demokratyczne w Polsce w końcu lat osiemdziesiątych, a następnie zjednoczenie Niemiec w 1990 r. stworzyły całkowicie nową sytuację społeczno-gospodarczą obu miast, tj. Görlitz i Zgorzelca. W związku z restrukturyzacją gospodarki w nowych landach niemieckich, w tym także w Görlitz, pracę utraciło ponad 90% dotychczasowych pracowników, m.in. z miasta Zgorzelca. Istotne różnice poziomów rozwoju gospodarczego spowodowały gwałtowny wzrost tzw. handlu orientalnego (bazarowego, targowiskowego). Tak więc w pierwszych latach dziewięćdziesiątych blisko 30-40% mieszkańców Görlitz zaopatrywało się w artykuły przemysłu lekkiego, artykuły spożywcze i inne właśnie na targowiskach Zgorzelca i okolic. Także obywatele polscy uczestniczyli masowo w wyjazdach handlowych, szczególnie w tzw. wyprzedażach posezonowych i licznych

promocjach. Proces ten w chwili obecnej zasadniczo się zmienił przybierając cywilizowany kształt.

Znaczący wpływ na rozwój kontaktów handlowych miało otwarcie w latach dziewięćdziesiątych, jednego z największych przejść granicznych w Europie: w Jędrzychowicach–Ludwigsdorf, które odciążyło (ku zadowoleniu mieszkańców obu miast) nadal istniejące, ale tylko dla ruchu pieszego i samochodów osobowych, przejście w centrum miast Zgorzelec i Görlitz.

Miasto Görlitz jest dziś według niektórych ekspertów niemieckich postrzegane jako region peryferyjny, inni zaś dostrzegają w nim swoiste „wrota" dla współpracy z Polską i innymi krajami na wschodzie – m.in. Ukrainą, Rosją i Białorusią. Trzeba jednak przyznać, że potencjał ludnościowy tego miasta w ostatnich latach zasadniczo się obniżył. Tuż przed wojną (1939) w Görlitz mieszkało 83 tys. osób. W 1970 r. miasto zamieszkiwało ponad 87 tys. mieszkańców, a w 1975 r. aż 105 tys. mieszkańców. W 1990 r. Görlitz zamieszkiwało 72 237 osób, podczas gdy według stanu na początek 2000 r. tylko 62 067 osób i ciągle ich liczba maleje.

Z kolei w Zgorzelcu w całym okresie powojennym nastąpił wzrost liczby ludności od kilku tysięcy w końcu lat czterdziestych do blisko 37 tys. mieszkańców w 2000 r. Przypomnieć należy, że w 1950 r. w rejon Zgorzelca przybyło ok. 15 tys. Greków – emigrantów politycznych, co nieco zmieniło stosunki demograficzne w tym regionie.

Dziś zasadnicze różnice między obu miastami są bardzo widoczne. Władze RFN potraktowały to najbardziej wysunięte miasto niemieckie jako swoistą wizytówkę. Zmodernizowano substancję mieszkaniową i infrastrukturę, odnowiono zasoby kulturowe, w mieście inwestują czołowe firmy niemieckie, np. SIEMENS AG. Niestety, poziom bezrobocia w Görlitz wyniósł na początku 2001 r. ok. 30%, natomiast w Zgorzelcu wskaźnik ten nie przekraczał 10%. Niepowodzeniem zakończyła się przygotowana w latach 1990–1991 koncepcja specjalnej strefy ekonomicznej w rejonie Zgorzelca [Adamczuk 1990, s. 3]. Stało się to także z powodu braku zainteresowania władz Görlitz jej realizacją, które już w owym czasie wskazywały na niezgodność koncepcji specjalnych stref ekonomicznych z dyrektywami i planami Komisji Europejskiej [Adamczuk 1992, s. 3]. Myśl o stworzeniu w rejonie obu miast obszaru szczególnej aktywności gospodarczej powraca, choć w zmienionym kształcie, np. w dyskutowanej obecnie koncepcji rozwoju regionu i Europamiasta Zgorzelec-Görlitz.

Według rankingu Instytutu Badań nad Gospodarką Rynkową z roku 1997/98 Zgorzelec należał do 12 polskich miast średniej wielkości, najbardziej atrakcyjnych inwestycyjnie w grupie badanych 197 miast liczących 30-50 tys. mieszkańców oraz mniejszych. Jest to jedyna miejscowość dolnośląska w grupie A, obejmującej takie miasta, jak: Cieszyn, Kołobrzeg, Świnoujście i Słubice. Obecne sondaże potwierdzają tę opinię.

Jak wynika z opracowań niemieckich, m.in. Deutsches Institut für Raumordnung und Landesplanung (Niemieckiego Instytutu Zagospodarowania Przestrzen-

nego i Planowania) oraz Institut für Länderkunde w Lipsku (Instytutu Geografii), Görlitz ma szczególne szanse rozwoju i w przyszłości powinien znacząco zwiększyć swój udział we współpracy transgranicznej.

Rozwojowi obu miast powinna sprzyjać m.in. wspomniana we wstępie „Wspólna wizja Europamiasta Zgorzelec/Görlitz"(Gemeibsames Leitbild für Europastadt Görlitz/Zgorzelec), z racji realizacji projektu Miasto 2030 (Stadt 2030), wspieranego przez Federalne Ministerstwo Edukacji i Badań Naukowych (BMBF) Niemiec. Dokument ten w opracowaniu jest identyfikowany (w uproszczeniu) jako koncepcja rozwoju. Opracowanie powstaje pod kierunkiem prof. Dr. H. Petzolda, przedstawiciela Instytutu Ekologicznego i Rozwoju Przestrzennego w Dreźnie (Institut für ökologische Raumentwicklung e.V.). Przypomnieć należy, że projekt ten pojawił się, gdy BMBF wezwało miasta niemieckie do udziału w konkursie dotyczącym ich wizji rozwojowych do 2030 r. Swój udział w konkursie zgłosiło 110 miast, z czego wyróżniono 21 miast, powierzając im przygotowanie projektu realizacji przedsięwzięcia. Do wyróżnionych należy m.in. projekt: „Wspólna wizja rozwojowa dla Europamiasta Zgorzelec/Görlitz, który zwyciężył w kategorii »miast średnich«".

3. Koncepcja Europamiasta Görlitz/Zgorzelec i inne przejawy współpracy transgranicznej obu miast

Stosunki między miastami Görlitz i Zgorzelec są regulowane przez następujące dokumenty:

- Umowa o współpracy partnerskiej między miastami Zgorzelec i Görlitz z dnia 22 kwietnia 1991 r. (corocznie odnawiana i aktualizowana),
- Proklamacja miast Zgorzelec i Görlitz o powołaniu Europamiasta Zgorzelec/Görlitz z 5 maja 1998 r.,
- Statut euroregionu Nysa, oba miasta bowiem są członkami powołanego 21 grudnia 1991 r. euroregionu Nysa [Adamczuk 2002, s. 16-23].

Celowe wydaje się wyjaśnienie, na czym polega ta koncepcja i jakie są jej główne zadania i elementy. Otóż koncepcja Europamiasta Görlitz/Zgorzelec to klasyczna koncepcja współpracy dwu miast, a więc współpracy lokalnej. Zasady tej współpracy są zawarte w poniższym programie:

- Opracowanie wspólnej koncepcji miast, ze szczególnym uwzględnieniem gospodarki, infrastruktury, kultury, sportu i ochrony środowiska.
- Opracowanie wspólnej koncepcji marketingu.
- Wykorzystanie wyników konkursu architektonicznego EUROPLAN IV w celu wspólnego ukształtowania obu brzegów Nysy wraz z odbudową Mostu Staromiejskiego.
- Opracowanie projektów pilotażowych wzajemnego przekazywania informacji między administracjami publicznymi.
- Utworzenie Polsko-Niemieckiego Centrum Młodzieży.

- Kontynuowanie i rozwijanie wspólnych przedsięwzięć w zakresie ochrony środowiska w ramach programu „Czysta Nysa", zwłaszcza zmniejszenia występowania w Nysie substancji szkodliwych, z włączeniem do tych działań Republiki Czeskiej.
- Wspieranie miejskich placówek, zakładów i stowarzyszeń w rozwoju współpracy transgranicznej.
- Organizowanie regularnych narad, wymiany doświadczeń i szkoleń na wszystkich płaszczyznach życia publicznego.
- Opracowanie oraz realizacja koncepcji spotkań między polskimi i niemieckimi politykami samorządowymi i pracownikami administracji w celu stworzenia struktur administracyjnych zgodnych z normami Unii Europejskiej.

Syntetyzując, można postawić tezę, że koncepcja Europamiasta to dowód realnej integracji Polski z Unią Europejską i konkretny przykład dokumentu potwierdzającego integrację europejską w skali lokalnej. Harmonijny rozwój Europamiasta ma stanowić model kulturalnego, gospodarczego i politycznego, dwupaństwowego, europejskiego miasta. Europamiasto można traktować także jako kolejne stadium w rozwoju stosunków zagranicznych z udziałem społeczności lokalnych. Stadium to ukazuje tempo i rodzaj przeobrażeń gospodarczych na tym obszarze w dobie postępującej integracji europejskiej. Z kolei celem promocji Europamiasta jest zwrócenie uwagi na tę część Europy zarówno regionalistów i polityków, jak i przede wszystkim inwestorów, a także wskazanie na wysoką aktywność lokalną w rozwoju rodzimej przedsiębiorczości.

Proklamacja o utworzeniu Europamiasta została podpisana 5 maja 1998 r. w „Międzynarodowym dniu Europy", podczas uroczystej sesji rad miejskich Zgorzelca i Görlitz. Europamiasto – zaistniałe w wyniku przemian historycznych, zamieszkane przez społeczność polską i niemiecką oraz będące we wspólnym obiegu kulturowym – ma wspólnie rozwiązywać problemy oświaty, kultury, sportu, gospodarki i sprawy komunalne, stwarzając przy tym coraz lepsze warunki życia mieszkańców, z zachowaniem przez oba miasta narodowej i państwowej racji stanu. W tym celu należy opracować wspólną koncepcję rozwoju miast ze wspólnymi motywami przewodnimi w dziedzinach gospodarki, infrastruktury, kultury, sportu, oświaty, turystyki zdrowia i ochrony środowiska oraz wspólną koncepcję marketingu miast.

Trzeba jasno powiedzieć, że koncepcja ta zanim powstała, była kojarzona niekiedy przez stronę polską jako próba fizycznego połączenia obu miast w jeden organizm, ze wszystkimi tego konsekwencjami, i restytucji jednej jednostki przestrzennej (miasta) w zjednoczonej Europie, z przewagą funkcji niemieckiego miasta Görlitz. Jest to oczywista niedorzeczność na tle przedstawionej wcześniej proklamacji.

Władze samorządowe miast Görlitz i Zgorzelec są zgodne, że koncepcja Europamiasta Görlitz/Zgorzelec może przynieść lokalnej społeczności bardzo wiele korzyści. Po stronie niemieckiej czynnik ten jest dostrzegany w koncepcji rozwoju

landu Saksonia jako czynnik szczególnego rodzaju. Dowodem tego jest prezentacja koncepcji tej w Berlinie oraz w Brukseli jako inicjatywy transgranicznej, służącej rozwojowi tego regionu, oraz rozwiązania modelowego dla innych miast na pograniczu polsko-niemieckim i w innych częściach Europy, także po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej.

Na marginesie należy dodać, że w „Strategii rozwoju województwa dolnośląskiego", przyjętej przez Sejmik Samorządowy Województwa Dolnośląskiego 15 grudnia 2000 r. koncepcja Europamiasta Görlitz/Zgorzelec nie jest dostrzegana jako czynnik aktywności lokalnej. Koncepcja ta pojawia się jednak w „Saksońsko-Dolnośląskiej strategii rozwoju", przygotowanej wspólnie przez strony polską i niemiecką. W koncepcji rozwoju landu Saksonia współpraca transgraniczna, w tym współpraca miast Görlitz i Zgorzelca, ma duże znaczenie i jest traktowana jako istotny czynnik rozwoju lokalnego.

Oprócz współpracy struktur komunalnych i władz samorządowych obu miast istnieje też współpraca instytucjonalna. Do instytucji tych zaliczyć można:

- Stowarzyszenie Inicjatyw Gospodarczych „Nysa Łużycka" w Zgorzelcu, zajmujące się współpracą lokalnych środowisk biznesu.
- ETB (Eurotransfer-und Beratunggesellschaft Neiße mbH) Neisse w Görlitz, obecnie ETB e.V., zajmująca się kooperacją w rejonie przygranicznym i kojarzeniem firm.
- Izba Przemysłowo-Handlowa w Dreźnie (IHK) – Filia w Görlitz.
- Tourismus- und Stadthalengesellschaft mbH, zajmująca się turystyką.
- EDB Datenbankgesellschaft mbH Löbau, zajmująca się gromadzeniem i udostępnianiem informacji.
- Serwis Gospodarczy EDB Sp. z o.o. w Zgorzelcu.
- A- Qua – Bemeinnuetzige GmbH w Görlitz.
- Allgemeiner Unternehmungverband Görlitz und Umgebung gewerbeverein zu Görlitz 1830 e.V., zajmujacą się współpracą przedsiębiorstw.
- Stowarzyszenie Ekologicznego Działania i Aktywnego Sąsiedztwa w Zgorzelcu.
- Stowarzyszenie Producentów Rolnych w Zgorzelcu.

Do współpracy gospodarczej obu miast istotny wkład wnoszą także organizacje nieformalne, pozarządowe, np. Klub Biznesu (Business Club) w Zgorzelcu, zajmujący się wymianą informacji gospodarczych i szkoleniem środowisk biznesu. We współpracy tej udział mają także organizacje bardzo specjalistyczne, takie jak np. Binationale Airport Rothenburg/Görlitz/Zgorzelec GmbH, podejmująca zagadnienia logistyki i transportu powietrznego (Rothenburg, Legnica, Krzywa, Wrocław).

Wśród wielu wątków współpracy obu miast na szczególną uwagę zasługują nie tylko więzi informacyjne, handlowe, ale coraz częściej także więzi produkcyjne. Jako przykład można podać więzi kooperacyjne między zlokalizowaną w Zgorzelcu Spółdzielnią im. 22 Lipca a partnerami niemieckimi w zakresie produkcji wyro-

bów konsumpcyjnych czy spółkę z o.o. SAWEX, która wykonuje prace budowlane na rzecz m.in. strony niemieckiej. Za przejaw kooperacji podmiotów gospodarczych można uznać również utworzone w 1992 r. transgraniczne połączenie komunikacyjne pomiędzy Görlitz (Postplatz) a Zgorzelcem (dworzec autobusowy), którą prowadzą Zakłady Miejskie Görlitz (Stadtwerke Görlitz AG) i polskie przedsiębiorstwo PKS-Oddział w Zgorzelcu. W planach jest też linia tramwajowa do polskiej części po wybudowaniu (w zasadzie odbudowaniu – gdyż istniał do 1945 r.) Mostu Staromiejskiego, wokół którego trwają obecnie prace koncepcyjne. Korzystnie funkcjonuje także powstałe w 1993 r. między Zgorzelcem i Görlitz porozumienie Inter-Taxi, które umożliwia zarówno polskim, jak i niemieckim turystom przejazd i uprzywilejowaną kontrolę graniczną (poza standardowymi odprawami).

W rozwoju turystyki szczególną rolę odgrywają corocznie organizowane w Görlitz Międzynarodowe Targi Turystyczne, cieszące się bardzo dużym powodzeniem wśród partnerów polskich. Impreza ta nie tylko sprzyja promocji miast i regionu, ale też bardzo dobrze służy rozwojowi turystyki i dziedzin pokrewnych [Turystyka 2001, s. 136-152].

Współpracę gospodarczą w regionie mają szansę zrewolucjonizować instytucje spedycyjno-transportowe. Ogromne nadzieje są wiązane z funkcjonowaniem w Görlitz Centrum Przeładunków Transportowych, tzw. GTZ (Gütertransportzentrum) oraz z terminalem towarowym w Żarskiej Wsi k. Zgorzelca. W perspektywie instytucje te mogłyby stworzyć wielofunkcyjny kompleks usługowy typu holdingowego.

Całkowicie nowym elementem walorów społeczno-gospodarczych na tym obszarze jest stworzenie w rejonie Görlitz, w wyrobisku byłej kopalni węgla brunatnego w Berzdorf, bardzo dużego (na obszarze 1000 ha) sztucznego jeziora (o pojemności 333 mln m^3) do celów rekreacyjnych. Projekt ten, obecnie w realizacji, za kilka lat stworzy nową rzeczywistość turystyczną wokół Zgorzelca i Görlitz. Do tego dochodzi także koncepcja utworzenia (przejęcia bazy po kolejach narodowych i utworzenia kolei regionalnej) na tym obszarze linii kolejowej: Liberec–Szklarska Poręba–Zgorzelec i dalej do Cottbus–Berlina i Rostocku, w celu zwiększenia turystyki przyjazdowej na tym terenie.

Zaprezentowane przykłady dowodzą, że współpraca w płaszczyźnie społeczno-gospodarczej obu miast ma charakter wielopłaszczyznowy.

4. Zakończenie

W niniejszym opracowaniu przedstawiono – choć w nieco skrócony i uproszczony sposób – zakres i formy integracji europejskiej w skali lokalnej. Analiza problemu dowodzi, że postępuje wzbogacanie zasięga i form współpracy, że tworzona koncepcja rozwoju Europamiasta Zgorzelec/Görlitz jest przejawem współpracy władz i społeczności lokalnych, myślenia w kategoriach jednoczącej

się Europy. Dotychczasowe efekty, bardzo obiecujące, są traktowane jako układ modelowej współpracy w jednoczącej się Europie. Szczególną rolę w tej współpracy odgrywa koncepcja Europamiasta Zgorzelec/Görlitz i przygotowywana koncepcja rozwoju. Koncepcje te mogą być wykorzystane w innych rejonach Europy i świata.

Literatura

Adamczuk F., Brol R., Prudzienica J., Rapacz A., *Ogólna koncepcja specjalnej strefy ekonomicznej w województwie jeleniogórskim*, Jelenia Góra 1990 (maszynopis powielony).

Adamczuk F., *Determinanty funkcjonowania specjalnej strefy ekonomicznej w Polsce na przykładzie rejonu zgorzeleckiego*, [w:] *Gospodarka lokalna i regionalna*, Prace Naukowe Akademii Ekonomicznej nr 639, Wrocław 1992.

Adamczuk F., *Płaszczyzny i formy współpracy na obszarze przygranicznym Dolnego Śląska i Saksonii*, [w:] *Internacjonalizacja i globalizacja przedsiębiorstwa i gospodarki*, red. J. Rymarczyk, W. Michalczyk, Prace Naukowe Akademii Ekonomicznej nr 930, t. 1, Wrocław 2002.

Brol R., *Doświadczenia i perspektywy współpracy miast przygranicznych (na przykładzie Zgorzelca i Görlitz)*, [w:] *Euroregion Nysa – trzy lata doświadczeń*, red. F. Adamczuk, Z. Przybyła, Biuletyn PAN IGiPZ nr 7, Warszawa 1994.

Euroregiony w granicach Polski 2001, Urząd Statystyczny we Wrocławiu, Wrocław 2002.

Miasta w Euroregionie Neisse-Nisa-Nysa, Urząd Statystyczny we Wrocławiu, Czeski Urząd Statystyczny – Oddział w Libercu, Krajowy Urząd Statystyczny Wolnego Państwa Saksonii, Wrocław–Liberec–Kamenz 1999.

Przybyła Z., *Współpraca Zgorzelca i Görlitz w dziedzinie infrastruktury technicznej*, [w:] *Euroregiony – mosty do Europy bez granic*, red. W. Malendowski, M. Szczepaniak, Dom Wyd. Elipsa, Warszawa 2000.

Turystyka w Euroregionie Neisse-Nisa-Nysa, Urząd Statystyczny we Wrocławiu, Czeski Urząd Statystyczny – Przedstawicielstwo Okręgowe w Libercu, Krajowy Urząd Statystyczny Wolnego Państwa Saksonii w Kamenz, Wrocław–Liberec–Kamenz 2001.

LOCAL ASPECTS OF EUROPEAN INTEGRATIONS ON THE EXAMPLE OF TRANSBORDER COOPERATION OF ZGORZELEC AND GÖRLITZ

Summary

The article, which is presented in the book concerns the local aspects of the European Integration. The authors have choosen two neighbouring towns as an example: the Polish city Zgorzelec and German city Görlitz. The cities cooperate on the social, cultural and economic grounds. This cooperation recently has been significantly expanded as a result of the realization of the strategy „Cities of Europe".